

N:o 155.

Af herr J. A. Fjällbäck, om ändrad lydelse af § 5 mom. 1 i förordningen om kyrkostämma m. m. i Stockholm den 20 november 1863.

Enligt § 5 af kongl. förordningen om kyrkostämma, kyrkoråd och skolråd i Stockholm af den 20 november 1863, beräknas rösträtt & kyrkostämma i hufvudstaden sålunda, att en röst svarar mot hvarje fullt eller börjadt åttatal af den röstande påförda bevillningskronor (riksdaler riksmünt), dock så att ingen eger högre röstetal än 20. Mot bevillning till och med 8 kronor (riksdaler) svarar alltså en röst, deröfver till och med 16 kronor två röster, deröfver till och med 24 kronor tre röster, o. s. v. efter samma grund, dock att för bevillning utöfver 152 kronor beräknas i intet fall mer än tjugu röster.

Denna röstgrund är visserligen något bättre än den vid de kommunala valen gällande samt ser i någon mån bättre till godo de små rösternas rätt och intressen. Men den är likväl i det afseendet långt ifrån tillfredsställande, och dess största fel är den fullständiga godtycklighet, hvarmed gränsen blifvit bestämd så väl för det högsta röstetalet som ock mellan de tjugu röstklasserna. Dervid fäster jag mig icke vid principfrågan, om någon rimlig grund funnits i våra ekonomiska förhållanden att tillmäta åttatalet så stor betydelse eller att sätta

röstmaximum just vid tjugu röster. Afgörande är här allenast den praktiska synpunkten, huru denna röstskala verkar.

Dervid träder det genast i dagen, att den delaktighet i vården af de kyrkliga angelägenheterna, som förordningen otvifvelaktigt velat tillförsäkra hvarje röstberättigad, är i högsta grad ojemnt och godtyckligt fördelad. Full likställighet råder allenast mellan dem, som hafva 20 röster eller utgöra bevillning med mer än 152 kronor, alltså för en fastighet af minst 304,000 kronors värde eller inkomst till minst 15,200 kronors belopp. För alla innehafvare af lägre röstetal gäller deremot förordningens hufvudgrundsats, att rösträtten lämpas efter förmögenheten, utan annan inskränkning, än att antalet röstklasser är begränsadt till tjugu, mot ett hundra på den kommunala röstskalan. Att denna inskränkning föga gagnar de mindre bemedlade röstegande, till skydd för hvilkas rätt den kommit till, är emellertid icke svårt att inse. De små röstetalen dränkas mellan de stora, alldeles som vid de kommunala valen, och deras innehafvare akta ej ens nödigt att deltaga i kyrkostämmor, på hvilkas resultat de faktiskt ej kunna inverka det allra minsta, då tusentals små röster kunna kullslås af ett hundratal stora. Detta har ledt till, att medeltalet röster på hvarje faktiskt röstande vid kyrkostämmor i hufvudstaden är minst tre eller fyra gånger högre än medeltalet röster på en hvar af de på papperet röstberättigade. Särdeles betecknande är förhållandet i Stockholms nionde rote eller vestra delen af Hedvig Eleonora (Östermalms) församling, som med sin stora mängd af både rike och fattige röstegande erbjuder ett godt tillfälle att bedöma ställningen i allmänhet. Antager man, för att erhålla en öfverblick af det hela, att alla utöfvade sin rösträtt, och att de lägre röstklasserna som en man förenade sig mot de högre, så skulle i denna rote de sju lägsta röstklasserna, eller innehafvarne af 1 till 7 röster, tillsammans ega ett antal af 6,254 röster, medan de tretton högsta röstklasserna, med 8 till 20 röster på hvar man, skulle förfogat öfver ett röstetal af 6,041. Jemvigtpunkten skulle alltså här ligga vid sjelfva öfvergången från 7 till 8 röster, eller vid 56 kronors bevillning, alltså hos dem, som ega fastighet till 112,000 kronors värde eller inkomst till 5,600 kronors belopp, eller, med andra ord, de som erlægga mer än 56 kronors bevillning kunna, i fall de förena sig, uppväga samtliga dem, som erlægga mindre belopp.

En röstskala, som på det sättet undertrycker de små rösterna, kan ej gerna sägas motsvara ens de mest blygsamma anspråk på rättvisa eller billighet. Då man icke kan hoppas att ännu få personlighetsprincipen erkänd på detta område, bör åtminstone en röstskala införas,

som är så fri för godtycke som möjligt och så troget som möjligt, ej blott till namnet, utan i verkligheten, håller medelvågen mellan personlighetens och förmögenhetens olika röstgrunder.

Den röstskala, som närmast uppfyller dessa anspråk, är en sådan, som åt hvarje röstberättigad gifver rösträtt, icke i direkt förhållande till beloppet af hans bevillning, utan efter kvadratrotten af bevillningen. Denna utgör nemligen medeltalet emellan det röstetal, som svarar mot antalet bevillningskronor, och talet 1, som betecknar röstetalet efter hufvudtalsgrund. Den, som t. ex. erlägger 16 kronor i bevillning, skulle på detta sätt erhålla 4 röster (för närvarande inom kommunen 16, vid kyrkostämman 2); emot 64 kronors bevillning svara 8 röster (nu inom kommunen 64, vid kyrkostämman 8); mot 144 kronors bevillning svara 12 röster (nu i kommunen 100, vid kyrkostämman 18). Bråkalet af röster, beräknade på detta sätt, skulle förhöjas till närmaste hela tal, liksom nu vid den kommunala röstberäkningen är fallet. Den nuvarande röstskalan vid kyrkostämman stannar vid ett maximum af 20 röster; men då detta röstetal enligt den föreslagna skalan endast skulle öfverskridas af på sin höjd ett halft dussin röstegande i hvarje församling, saknas anledning att på denna skala bestämma ett dylikt maximum, utan kunde samma beräkningsgrund alltigenom följdriktigt och utan begränsning tillämpas. Fördelarne här af vore uppenbara. Den stigande skala, hvar efter rösträtten beräknades, vore så jemnt afvägd, som gerna vore tänkbar. Den större förmögenhetens inflytande ökades visserligen alltjemt, men icke i så orimlig proportion som nu, då nästan all magten är lagd i händerna på de store fastighetsegarne och kapitalisterna. Ännu en gång torde påminnas, att för närvarande svarar vid kyrkostämman 16 kronors bevillning mot två röster, men 144 kronors bevillning mot aderton röster, medan röstetalet enligt mitt förslag i förra fallet blifver fyra och i det senare tolf. Ett antal af tjugu röster uppnås för närvarande då bevillningen öfverskrider 152 kronor, enligt mitt förslag först då den öfverskrider 361 kronor.

I Östermalms nionde rote skulle, såsom nyss nämndes, om alla röstande ur de lägre röstklasserna förenade sig mot de högre, jemvigts-punkten falla ungefär vid 56 kronors bevillning. Enligt mitt förslag skulle den sänkas till 36 kronor (eller något lägre), svarande mot 72,000 kronors fastighetsvärde eller 3,600 kronors inkomst. De sex första röstklasserna enligt mitt förslag förfoga nemligen der öfver 7,558 röster, medan röstetalet för samtliga högre klasser endast uppgår till 7,327. Hosföljande bilagor utvisa, den första förhållandet mellan röstetal och

bevilling, såväl enligt den nu gällande röstskalan som enligt den föreslagna, den andra det antal personer, som enligt hvardera röstskalan innehar ett visst röstetal, och det sammanlagda antal röster, som tillkommer dem — allt inom förenämnda rote.

På grund af det nu sagda föreslår jag,

att Riksdagen ville för sin del besluta följande ändrade lydelse af § 5 mom. 1 i kongl. förordningen den 20 november 1863 om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm:

Rösträttigheten å kyrkostämman beräknas efter den bevilling, som den röstberättigade för fastighet, arbete eller kapital, enligt bevillningsförordningens II artikel, till staten erlägger, sålunda, att bevillningsbelopp, icke öfverstigande en riksdaler riksmünt, gifver åt röstberättigad person en röst, bevilling öfver en riksdaler till och med fyra riksdaler två röster, deröfver till och med nio riksdaler tre röster, deröfver till och med sexton riksdaler fyra röster, deröfver till och med tjugufem riksdaler fem röster och på lika sätt vidare, så att den höjning af bevillingen, som berättigar till ny röst, för hvarje gång ökas med två riksdaler.

Om remiss till lagutskottet anhålles.

Stockholm den 30 januari 1892.

J. A. Fjällbäck.

Bilaga A.

Jemförelse mellan röstetal och bevillning enligt båda röstskallorna i Stockholms nionde rote.

Röster	Bevillning i kronor (riksdaler riksmünt) enligt föreslagna röstskala		nu gällande röstskala	
	t. o. m.	1	t. o. m.	8
1		1		8
2	deröfver	t. o. m. 4	deröfver	t. o. m. 16
3	»	» 9	»	» 24
4	»	» 16	»	» 32
5	»	» 25	»	» 40
6	»	» 36	»	» 48
7	»	» 49	»	» 56
8	»	» 64	»	» 64
9	»	» 81	»	» 72
10	»	» 100	»	» 80
11	»	» 121	»	» 88
12	»	» 144	»	» 96
13	»	» 169	»	» 104
14	»	» 196	»	» 112
15	»	» 225	»	» 120
16	»	» 256	»	» 128
17	»	» 289	»	» 136
18	»	» 324	»	» 144
19	»	» 361	»	» 152
20	»	» 400	»	öfver 152
21	»	» 441	»	— —
22	»	» 484	»	— —
23	»	» 529	»	— —
24	»	» 576	»	— —
25	»	» 625	»	— —

25 röster är det högsta röstetal, som enligt mitt förslag skulle förekomma i denna rote.

Bilaga B.

Uppgift å antal röstande inom hvarje röstklass och deras sammanlagda antal röster i Stockholms nionde rote.

Röster	Enligt föreslagna röstskalan	Enligt nuvarande röstskala
	Antal röstegande	Sammanlagda röstetal
	Antal röstegande	Sammanlagda röstetal
1	660	660
2	1112	2224
3	250	750
4	247	988
5	322	1610
6	221	1326
7	183	1281
8	193	1544
9	128	1152
10	85	850
11	58	638
12	29	348
13	35	455
14	10	140
15	17	255
16	6	96
17	7	119
18	8	144
19	4	76
20	3	60
21	1	21
22	—	—
23	1	23
24	—	—
25	1	25